

Milan Petranović, dipl. iur.
predsjednik Kaznenog odjela
Vrhovnog suda Republike Hrvatske

MLAĐE PUNOLJETNE OSOBE U NOVOM KAZNENOM PRAVU

Pojam mlađe punoljetne osobe (osoba koja je u vrijeme počinjenja djela navršila 18, a nije navršila 21 godinu života) uvedena je u naše kazneno zakonodavstvo izmjenom Krivičnog zakonika 1959. godine.

Kategorija mlađe punoljetne osobe u europskim državama različito je riješena. Međutim, u većini ovih država pod ovim pojmom podrazumijevaju se osobe u dobi od 18 do 21 godine života, što je, dakle, prihvaćeno i u našem Zakonu o sudovima za mladež (čl. 2. ZSM).

Zakon o sudovima za mladež, za razliku od dosadašnjeg zakonskog rješenja, mlađu punoljetnost veže na dob u vrijeme počinjenja djela, tj. navršenih 18 godina, a nenavršenih 21 godina života, neovisno o vremenu suđenja.

Ovaj Zakon napustio je dosadašnje rješenje o iznimnoj primjeni maloljetničkih sankcija prema mlađim punoljetnicima. Prema navedenom Zakonu proširena je mogućnost izricanja maloljetničkih sankcija, tako mu se mogu izreći odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora, a regulirana je i ovlast suda da izrečenu maloljetničku sankciju veže na vrstu i način počinjenja kaznenog djela i ličnost maloljetnika. Propisuje se i mogućnost blažeg kažnjavanja mlađih punoljetnika, što je privilegij tih počinitelja, i to samo onda kad im se sudi po propisima općeg kaznenog prava, tj. kad se ne radi o tzv. mladenačkom deliktu i kad nisu ispunjeni zakonski uvjeti o opravdanoj primjeni odgojnih mjera i maloljetničkog zatvora, dok je sama kronološka dob mlađeg punoljetnika fakultativna osnova za ublažavanje kazne, a kazna zatvora ograničena je vremenski na 12 godina, osim za kaznena djela za koja je propisana kazna dugotrajnog zatvora (čl. 53. st. 2. KZ) ili za stjecaj najmanje dvaju kaznenih djela za koja je propisana kazna zatvora u duljem trajanju od 10 godina (čl. 110. st. 1. ZSM). U ovim slučajevima može se izreći i kazna zatvora od 15 godina, o čemu će biti više riječi u nastavku ovog rada.

U odnosu na mlađe punoljetne počinitelje kaznenih djela, na koje se primjenjuje opće kazneno pravo, navedena je novina u pravcu da se odredbe koje se odnose na ispitivanje ličnosti maloljetnika i njegovih obiteljskih prilika (čl. 70. ZSM) primjenjuju u prethodnom postupku uvijek, i to bez obzira da li će se prema toj osobi primijeniti opće kazneno ili maloljetničko kazneno pravo. To znači da je u tijeku postupka već istražni sudac obavezan da od nadležnog centra za socijalnu skrb pribavi podatke o osobnim i porodičnim prilikama mlađe punoljetne osobe i njegove duševne razvijenosti. Pribavljeni podaci su, pored ostalih okolnosti, temelj za ocjenu koje odluke treba donijeti u tijeku postupka prema mlađem punoljetniku. Međutim, kad se u postupku prema mlađim punoljetnicima utvrdi da treba izreći maloljetničke sankcije (čl. 109. st. 1. ZSM), primjenjuju se još i posebne odredbe o maloljetnicima.

Mlađi punoljetnici, što se tiče suđenja, dati su u nadležnost sudova za mladež općinskih i županijskih sudova, a to znači da ovim počiniteljima kaznenog djela uvijek sudi vijeće za mladež, i to bez obzira na to primjenjuju li se na njih maloljetničke sankcije ili

kaznenopravne sankcije za punoljetne počinitelje kaznenog djela. Međutim, potrebno je istaći i da nenavršena 23. godina života u vrijeme suđenja ima utjecaja na kaznenopostupovni položaj mlađeg punoljetnika, dok nadležnost suda za mladež prestaje s navršenom 23. godinom života (čl. 35. ZSM), a kazneni postupak se nastavlja po odredbama Zakona o kaznenom postupku i tada nema zakonske mogućnosti za primjenu odgojnih mjera prema odredbama Zakona o sudovima za mladež.

Prema prijašnjim zakonskim rješenjima prema mlađim punoljetnicima samo iznimno mogle su se primijeniti odgojne mjere, dok odredba čl. 111. st. 1. Zakona o sudovima za mladež, ako se ustanovi da dolazi u obzir primjena maloljetničkoga kaznenog prava, a počinitelj djela u vrijeme suđenja nije navršio 23 godine života, omogućuje ne samo izricanje brojnih odgojnih mjera prema mlađim punoljetnim počiniteljima kaznenih djela, već propisuje da državni odvjetnik može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje kaznenog postupka protiv mlađeg punoljetnika i da tu odluku može uvjetovati spremnošću ovog počinitelja da ispuni određene obveze iz čl. 64. u svezi s čl. 111. ZSM. Obveze koje mlađi punoljetni počinitelj kaznenog djela mora ispuniti moraju biti navedene u zapisniku kojeg će potpisati državni odvjetnik i mlađi punoljetnik te njegov branitelj, ako ga ima. Ovaj zapisnik dostavit će se centru za socijalnu skrb, uz čiju će suradnju i nadzor mlađi punoljetnik ispuniti preuzete obveze (čl. 64. st. 2. u svezi s čl. 111. st. 1. ZSM).

Kad su u pitanju mlađi punoljetni počinitelji kaznenih djela, odredba čl. 108. ZSM regulira da se na njih primjenjuju odredbe Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku kao i kaznenopravne odredbe drugih zakona Republike Hrvatske, a koji važe za punoljetne počinitelje kaznenih djela. Međutim, kad su prema odredbi čl. 109. st. 1. ZSM ostvareni posebno propisani uvjeti na mlađe punoljetne počinitelje kaznenih djela dolaze u primjenu i odredbe koje vrijede za maloljetne počinitelje kaznenih djela.

Iz navedenog slijedi da se na ovu kategoriju počinitelja kaznenih djela primjenjuju odredbe općeg kaznenomaterijalnog prava kao i odredbe tog prava koje se odnose na maloljetne počinitelje kaznenih djela, što je veliki privilegij mlađih punoljetnih počinitelja kaznenih djela.

Kad smo kod opisanog pravnog položaja kategorije mlađih punoljetnih počinitelja kaznenih djela dolazimo do važnog pitanja, a to je utvrđivanje jesu li se stekli zakonski uvjeti da bi se prema mlađem punoljetnom počinitelju kaznenog djela mogla primijeniti maloljetnička sankcija ili ne. O utvrđenju navedenih elemenata ovisi da li će sud za mladež primijeniti neku od kaznenopravnih maloljetničkih sankcija ili pak neku sankciju propisanu za punoljetne počinitelje kaznenih djela. Tu je sada važno kako i kada utvrditi pred vijećem za mladež jesu li se ispunili zakonski uvjeti za primjenu maloljetničkih sankcija.

Smatramo da odgovor na ovo pitanje daje odredba čl. 109. st. 1. ZSM, prema kojoj su propisana dva uvjeta koja se moraju istodobno ispuniti da bi se prema mlađem punoljetnom počinitelju kaznenog djela mogla primijeniti odredba koja vrijedi za maloljetne počinitelje kaznenih djela. Jedan se uvjet odnosi na to da će sud izreći maloljetničku sankciju "kad se s obzirom na vrstu kaznenog djela i način njegovog izvršenja može zaključiti da je ono u velikoj mjeri odraz životne dobi počinitelja", a drugi na "uvjerenje da će se svrha sankcija postići izricanjem odgojnih mjera ili kazne maloljetničkog zatvora" (čl. 109. ZSM).

Kad se razmotre navedeni zakonski uvjeti proizlazi da nije lako ni jednostavno objektivizirati kriterije za primjenu maloljetničkih odredaba na mlađe punoljetne počinitelje kaznenih djela, što će u praksi vijeća za mladež izazvati ogromne poteškoće, nedoumice i kaznenopravne probleme. Teško će biti u početku primjene ove odredbe usklađivati i usmjeravati sudsku praksu, posebice kako nekom kaznenom djelu, koje je vrlo teško i

društveno opasno, dati karakter mladenačkog delikta. Međutim, u utvrđivanju i prepoznavanju navedenih zakonskih uvjeta mora se poći od pretpostavke da kod mladih postoji povezanost između delinkventnog ponašanja i dobi počinitelja kaznenih djela. Ovo nas uvjetuje da u primjeni zakonskog uvjeta za primjenu odredaba koje se odnose na maloljetnike, na mlađe punoljetne počinitelje kaznenih djela, "način izvršenja djela", trebalo šire tumačiti, jer je to važna karika u lancu za utvrđivanje da li će se na mlađeg punoljetnog počinitelja kaznenog djela primijeniti maloljetničko pravo ili ne, posebice kad se ima u vidu, što smatra dr. Singer, da je intencija zakonodavca da se na mlađeg punoljetnog počinitelja kaznenog djela u pravilu primjenjuju odredbe koje se odnose na maloljetnike. Naime, možemo reći da će se raditi o mladenačkom deliktu ako ono nije ostvareno trezvenim promišljanjem, već je rezultat afekta, želje za isticanjem, tzv. velike hrabrosti, nagona i stjecaja nepovoljnih utjecaja sredine i odgoja ili iz još nedovršenog procesa psihosocijalnog sazrijevanja.

Drugi uvjet koji se mora ispuniti, u smislu čl. 109. st. 1. ZSM, da bi se prema mlađoj punoljetnoj osobi izrekla maloljetnička sankcija, jest uvjerenje da će buduće ponašanje mlađeg punoljetnika biti usklađeno sa zakonom. Ta pozitivna prognoza budućeg ponašanja mlađeg punoljetnog počinitelja kaznenog djela mora se zasnivati na temeljitoj ocjeni okolnosti koje se odnose na raniji život i cjelokupno ponašanje mlađeg punoljetnika, a što obuhvaća svezu intelektualnog, emocionalnog i socijalnog razvoja. U odnosu na ove okolnosti još treba dodati da su: nepotpuna zrelost, naročito u psihološkom i socijalnom smislu, život u nepotpunoj obitelji, boravak u ustanovama socijalne skrbi, odgojnim zavodima, ovisnost o određenim bliskim osobama, alkoholizam ili uživanje opojnih droga, okolnosti koje mogu opravdati ili neopravdati uvjerenje suda za mladež da će se "svrha sankcija postići izricanjem odgojnih mjera ili kazne maloljetničkog zatvora", što treba vezati i na opće svrhe kaznenopravnih sankcija (čl. 6. KZ), kao i na svrhe odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora (čl. 5. ZSM).

Razmotrivši, dakle, odredbe čl. 109. st. 1. ZSM u pogledu oba uvjeta koji se moraju istodobno ostvariti za primjenu maloljetničke sankcije na mlađe punoljetne počinitelje kaznenih djela, može se zaključiti da ni zakonska odredba, ni dosadašnja sudska praksa, a ni pravna teorija, nisu dali neka određena pravila kojima bi se kod svog prijedloga poslužio državni odvjetnik ili sud za primjenu odredbe čl. 109. st. 1. ZSM. Može se jedino reći da ostaje mogućnost da se svaki konkretni kazneni predmet mora temeljito ocijeniti.

Prema odredbi čl. 109. ZSM maloljetnička sankcija se može izreći prema mlađoj punoljetnoj osobi kako za kazneno djelo iz nadležnosti županijskog tako i općinskog suda.

S obzirom na navedene okolnosti, smatramo da se maloljetnička sankcija može izreći ako je mlađa punoljetna osoba počinila prvi puta kazneno djelo, ali ako je i specijalni povratnik. Mora se paziti da su istodobno ispunjena oba zakonska uvjeta iz čl. 109. st. 1. ZSM, jer ako nema samo jednog od njih, nema zakonskog temelja za izricanje maloljetničke sankcije.

Kad smo kod ovih kriterija, potrebno je još naglasiti da se, prema našem mišljenju, neće prema mlađem punoljetnom počinitelju kaznenog djela primijeniti maloljetnička sankcija, temeljem čl. 109. st. 1. ZSM, u slučaju počinjenja većeg broja kaznenih djela, koja su rezultat dulje kriminalne djelatnosti ili ako su počinjena teža kaznena djela, ili samo jedno kazneno djelo s teškim posljedicama odnosno kad se radi o kaznenim djelima koja su uglavnom u kriminalnoj zoni odraslih osoba, a ne maloljetnih osoba.

Kad se utvrdi da su se stekli zakonski uvjeti iz čl. 109. st. 1. ZSM da se na mlađeg punoljetnog počinitelja kaznenog djela trebaju primijeniti odredbe koje vrijede za

maloljetnike, sud može mlađem punoljetniku izreći sve zakonske odgojne mjere, odgojnu mjeru pojačane brige i nadzora, pojačane brige i nadzora uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi, odgojnu mjeru posebnih obveza te kaznu maloljetničkog zatvora.

Ako je, međutim, mlađi punoljetnik u vrijeme suđenja navršio 21 godinu života, sud mu može umjesto kazne maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora, ali ako ta osoba u vrijeme suđenja nije navršila 21 godinu života, sud ne može umjesto kazne maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora. Ako je, međutim, ta osoba u vrijeme suđenja navršila 23 godine života, umjesto maloljetničkog zatvora, sud mora izreći kaznu zatvora. Međutim, da počinitelj ne bi došao u teži položaj, odredbom čl. 109. st. 2. ZSM je propisano, da izrečena kazna zatvora ima glede rehabilitacije i pravnih posljedica osude isti pravni učinak kao i kazna maloljetničkog zatvora. Naime, rehabilitacija u smislu čl. 85. KZ nastupa po sili zakona tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne i u slučaju da je kazna zatvora bila izrečena u duljem trajanju od pet godina. Za izrečenu kaznu zatvora neće vrijediti odredbe Kaznenog zakona o pravnim posljedicama osude (čl. 84. KZ) jer za osudu na kaznu maloljetničkog zatvora ne nastupaju pravne posljedice (čl. 84. st. 3. KZ). Iz navedenog proizlazi da je ZSM napustio dosadašnju zakonsku regulativu (čl. 78. i čl. 84. st. 1. OKZRH) prema kojoj su odgojne mjere i maloljetnički zatvor povlačili pravne posljedice koje su se odnosile na prestanak ili gubitak određenih prava (čl. 84. st. 1. OKZRH), dok je sada mogućnost nastupanja pravnih posljedica osude vezana isključivo uz osudu na kaznu zatvora (čl. 84. st. 3. KZ).

Ako počinitelj u vrijeme suđenja nije navršio 21 godinu života može mu se izreći i odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojni zavod ili upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu. Ove odgojne mjere se, prema odredbi čl. 109. st. 1. ZSM, ne mogu izreći počinitelju kaznenog djela, koji je u vrijeme suđenja navršio 23 godine života, jer "izrečena odgojna mjera može trajati najdulje do počiniteljeve navršene 23 godine života".

Kad se, međutim, utvrdi da nisu ispunjeni zakonski uvjeti za primjenu maloljetničkog kaznenog prava prema mlađem punoljetnom počinitelju kaznenog djela, na te počinitelje primjenjuje se opće kazneno pravo, uz neke privilegije u odnosu na ostale punoljetne osobe (čl. 110. ZSM). Te osobe privilegirane su u pogledu odmjeravanja kazne i sigurnosnih mjera. Naime, mlađem počinitelju kaznenog djela ne može se izreći kazna dugotrajnog zatvora kao ni kazna zatvora u trajanju duljem od 12 godina, ali se ta kazna ipak može izreći i u duljem trajanju od 12 godina, kad bi mlađa punoljetna osoba počinila kazneno djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora ili kad bi počinila najmanje dva kaznena djela u stjecađu za koja je "propisana kazna zatvora dulja od deset godina". U pogledu izricanja sigurnosnih mjera mlađe punoljetne osobe privilegirane su u tome što se njima ne može izreći sigurnosna mjera zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti i dužnosti iz čl. 77. KZ.

Kada sud ustanovi da dolazi u obzir primjena maloljetničkog kaznenog prava na mlađeg punoljetnog počinitelja kaznenih djela, primjenjuju se i kaznenopostupovne odredbe koje vrijede za maloljetne počinitelje kaznenih djela, i to odredbe o hitnosti postupanja tijela koja sudjeluju u postupku (čl. 54. ZSM), o primjeni načela svrsishodnosti pokretanja postupka za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora u trajanju do pet godina ili novčana kazna (neuvjetovana svrhovitost), postoji mogućnosti i uvjetnog nepokretanja postupka (čl. 63. do 65. ZSM), skraćeno je vrijeme trajanja pritvora od podnošenja prijedloga za izricanje kaznenopravne sankcije do pravomoćnosti presude (čl. 84. st. 2. ZSM u svezi s čl. 109. st. 1. ZKP), primjenjuju se pravila o pridržavanju izricaja i naknadnom izricaju kazne maloljetničkog zatvora (čl. 90. ZSM), primjenjuju se i odredbe o branitelju (čl. 49. st. 1. i st. 4. do 6. ZSM), odredbe o ovlastima centra za socijalnu skrb (čl. 52. ZSM), o zabrani objavljivanja tijeka postupka bez odobrenja suda (čl. 55. ZSM). Odredbe iz čl. 111. st. 1.

ZSM u svezi s čl. 49. st. 1. i st. 4. do 6. ZSM nisu jasne u pogledu postavljanja branitelja mlađem punoljetnom počinitelju kaznenog djela kad se prema njemu primjenjuje maloljetničko kazneno pravo, a u vrijeme pokretanja postupka odnosno suđenja nije navršio 21 godinu života. Naime, postoji nedoumica da li se glede ovog počinitelja, kao i na maloljetnika, primjenjuje odredba st. 2. i 3. čl. 49. ZSM o postavljanju branitelja ili ne. Odgovor na ovo pitanje nalazimo u st. 4. čl. 49. ZSM, prema kojem je propisano da sudac za mladež, kad ne postoje uvjeti za obveznu obranu, može postaviti branitelja maloljetniku koji prema svom imovnom stanju ne može sam snositi troškove obrane, što znači, da i glede mlađeg punoljetnika, sudac za mladež može ocijeniti je li mlađem punoljetniku potreban branitelj, pa ako jest, postaviti će mu branitelja, dakle, dade se zaključiti da kad se st. 4. čl. 49. ZSM odnosi i na mlađeg punoljetnika, onda to znači da se i st. 2. i 3. ove odredbe odnose i na tog počinitelja kaznenog djela. Prema tome, sudac za mladež nije lišen ocjene je li je mlađem punoljetniku potreban branitelj kad se na njega primjenjuje maloljetničko kazneno pravo.

Prema mlađem punoljetnom počinitelju kaznenog djela provodi istragu određeni istražni sudac pri odjelu za mladež županijskog suda (čl. 41. ZSM) i onda kad se nisu stekli zakonski uvjeti za primjenu odredaba koje vrijede za maloljetne počinitelje kaznenih djela. Ako mlađi punoljetnik navrši 23 godine života tijekom istrage, postupak će dovršiti određeni istražni sudac, ali po općim procesnim odredbama, optužni akt podnijet će državni odvjetnik koji je podnio istražni zahtjev vijeću po općim propisima.

Ako se na temelju podataka i posebnih obavijesti tijekom pripremnog postupka ili postupka pred vijećem ocijeni da su ispunjeni uvjeti za primjenu maloljetničkog kaznenog prava, državni odvjetnik, sudac za mladež ili vijeće za mladež primijenit će posebne odredbe iz st. 1. čl. 111. ZSM. Kad državni odvjetnik odlučuje o pokretanju postupka na temelju prikupljenih obavijesti, pa utvrdi da je mlađa punoljetna osoba u međuvremenu navršila 23 godine života, odlučit će o prijavi po općim propisima (može odbaciti prijavu, podnijeti zahtjev za provođenje istrage ili donijeti druge odluke).

Skraćeni postupak pred općinskim sudom za kaznena djela za koja je kao glavna kazna propisana novčana kazna ili zatvor do tri godine (čl. 430. do 445. ZKP) kao i postupak za izdavanje kaznenog naloga za izricanje kazne ili mjere bez provođenja glavne rasprave (čl. 446. do 450. ZKP) može se prema mlađem punoljetnom počinitelju kaznenog djela koji u vrijeme suđenja nije navršio 23 godine života, primijeniti samo kad se nisu ispunili uvjeti da se prema tom počinitelju izreknu maloljetničke sankcije. Ovo pravno shvaćanje temelji se na odredbi čl. 112. ZSM, prema kojoj se odredbe Zakona o kaznenom postupku o skraćenom postupku i o postupku izdavanja kaznenog naloga primjenjuju u kaznenom postupku samo kad ne dolazi u obzir izricanje maloljetničkih sankcija.

U ovoj procesnoj situaciji državni odvjetnik podnosi sudu optužni prijedlog ako, dakle, smatra da se prema mlađem punoljetnom počinitelju kaznenog djela može izreći kaznena sankcija za punoljetne počinitelje u skraćenom postupku i postupku za izdavanje kaznenog naloga.

Kad smo kod pitanja skraćenog postupka ukazujemo da mlađim punoljetnim počiniteljima kaznenih djela u skraćenom postupku i postupku izdavanja kaznenog naloga sudi po odredbama Zakona o kaznenom postupku, sudac za mladež općinskog suda kao sudac pojedinac (čl. 115. st. 6. ZSM), ali samo ako se na te počinitelje kaznenih djela primjenjuje opće kazneno pravo.

Ovdje ćemo odgovoriti i na često postavljeno pitanje, kako će sud postupiti u procesnoj situaciji kada u tijeku postupka maloljetnik odnosno mlađi punoljetnik navrši 23 godine života. Prije svega skreće se pozornost na odredbu čl. 35. ZSM, prema kojoj

nadležnost sudova za mladež prestaje s navršenom 23 godinom života počinitelja. Dakle, nadležnost vijeća za mladež jedinstveno je uređena za fazu donošenja odluke o izricaju sankcije i fazu izvršenja sankcije. U svezi s tim potrebno je ukazati i na odredbu čl. 114. st. 2. ZSM, prema kojoj je sud za mladež nadležan za postupanje prema mlađim punoljetnicima do navršene 23 godine života počinitelja, dok, međutim, nema vremenskog ograničenja prema dobi počinitelja u vrijeme suđenja za kazneni postupak protiv odraslih počinitelja kaznenih djela na štetu djece i maloljetnika (čl. 117. ZSM). U odnosu na ove počinitelje ne primjenjuju se odredbe o izdavanju kaznenog naloga (čl. 118. st. 1. ZSM).

Međutim, odredba čl. 35. ZSM ne daje odgovor na postavljeno pitanje, posebice u pogledu primjene kaznenoprocenih odredbi i sastava nadležnog vijeća za nastavak kaznenog postupka, već naprotiv ona omogućuje nedoumice i kaznenoprocenke probleme, o čemu je sudska praksa već upoznata, ali kako je problem još uvijek aktualan nije suvišno da se o njemu neke stvari ponove.

S obzirom na stvorenu kaznenoprocenku situaciju postavlja se pitanje hoće li vijeće za mladež prekinuti svaki rad na predmetu i dostaviti ga stvarno i mjesno nadležnom sudu da provede kazneni postupak i donese odluku po odredbama Zakona o kaznenom postupku ili će to isto vijeće u istom ili dopunjenom sastavu, što ovisi o stvarnoj nadležnosti, nastaviti kazneni postupak i donijeti odluku, ali ne više kao vijeće za mladež, već kao vijeće iz redovne zakonske procedure.

Odgovor na ovo pitanje može glasiti: smatramo da u opisanoj procesnoj situaciji isto ono vijeće, ali ne više kao vijeće za mladež, koje je sudilo do tada, nastavlja kazneni postupak, ali sada po općim propisima kao vijeće od jednog suca i dva suca porotnika, ako se radi o kaznenom djelu iz nadležnosti tog vijeća (čl. 18. st. 1. i čl. 20. st. 1. rečenica prva ZKP/97) odnosno u vijeću koje će se dopuniti na temelju čl. 312. ZKP/97, od dva suca i tri suca porotnika odnosno tri suca i četiri suca porotnika ako se sudi za kazneno djelo iz nadležnosti tih vijeća (čl. 20. st. 1. ZKP/97) s time da glavna rasprava u potonjem slučaju mora početi iznova.

Ako, međutim, dođe do spajanja postupka prema mlađem punoljetnom počinitelju kaznenog djela s maloljetnikom za suđenje je nadležno vijeće za mladež (čl. 60. st. 4. ZSM), a u jedinstvenom postupku s odraslom osobom te mlađom punoljetnom i odraslom osobom, za suđenje je nadležan sud po općim propisima (čl. 60. st. 4. ZSM). U ovim slučajevima državni odvjetnik u odnosu na maloljetnog počinitelja kaznenog djela podnosi zahtjev za pokretanje pripremnog postupka sucu za mladež nadležnog suda (čl. 68. st. 1. ZSM), a istražni zahtjev podnosi protiv mlađeg punoljetnog počinitelja kaznenog, te odraslih osoba nadležnom istražnom sucu županijskog suda (čl. 188. st. 2. ZKP/97). Ako državni odvjetnik ocijeni da su ispunjeni zakonski uvjeti za spajanje postupka podnijet će obrazloženi prijedlog vijeću za mladež (čl. 60. st. 2. ZSM). U ovom slučaju istragu provodi određeni istražni sudac (čl. 60. st. 3. ZSM). Optužni akt je optužnica, za suđenje je nadležno vijeće za mladež odnosno redovni sud ako se jedinstveni postupak provodi protiv maloljetne i odrasle osobe, te maloljetne, mlađe punoljetne i odrasle osobe. Odluka suda je presuda.

Ako je mlađa punoljetna osoba počinila kazneno djelo s odraslom osobom protiv obje osobe državni odvjetnik podnosi istražni zahtjev (čl. 188. st. 2. ZKP) nadležnom istražnom sucu. Optužni akt je optužnica, za suđenje je nadležan sud po općim propisima (redovni sud).

Kad je ista osoba počinila neko kazneno djelo kao maloljetnik, a neko kao mlađi punoljetnik koji u vrijeme pokretanja postupka odnosno suđenja nije navršio 23 godine života, provest će se u cijelosti jedinstveni postupak po odredbama maloljetničke procedure, uključujući odlučivanje pred vijećem za mladež (čl. 43. Zakona o sudovima za mladež).

Državni odvjetnik podnosi zahtjev za pokretanje pripremnog postupka sucu za mladež nadležnog suda (čl. 68. st. 1. ZSM). Nakon završetka pripremnog postupka državni odvjetnik može staviti sudu za mladež obrazloženi prijedlog za kažnjavanje odnosno za primjenu odgojne mjere počinitelju (čl. 75. ZSM). Odluka suda za mladež je rješenje (čl. 85. st. 2. ZSM) ili presuda (čl. 85. st. 4. ZSM).

Kad je ista osoba počinila neka kaznena djela kao maloljetnik, a neka kao mlađi punoljetnik, a u vrijeme pokretanja postupka odnosno suđenja je navršila 23 godine života, jedinstveni postupak provest će se po općim odredbama o spajanju postupka (čl. 61. st. 1. ZSM i čl. 29. ZKP/97). U ovoj procesnoj situaciji državni odvjetnik podnosi zahtjev za provođenje istrage nadležnog istražnom sucu. Optužni akt je optužnica, a odluka suda je presuda.

Ako je ista osoba počinila neko kazneno djelo kao maloljetnik, a neko kad je navršio 21 godinu života, jedinstveni postupak provest će se prema odredbama Zakona o kaznenom postupku o spajanju postupka (čl. 61. st. 2. ZSM).

U odnosu na ovu procesnu situaciju državni odvjetnik podnosi zahtjev za provođenje istrage nadležnom istražnom sucu županijskog suda kako za ona kaznena djela iz stvarne nadležnosti istog suda, tako i za ona kaznena djela iz stvarne nadležnosti općinskog odnosno županijskog suda (čl. 61. st. 1. ZSM i čl. 29. ZKP). Optužni akt je optužnica, a odluka suda je presuda.

Osnove za određivanje pritvora protiv mlađih punoljetnih osoba

Osnove za određivanje pritvora protiv mlađe punoljetne osobe jednake su razlozima za pritvor protiv odraslih osoba iz odredbe čl. 102. st. 2. ZKP, bez obzira na to da li se na njega primjenjuje maloljetničko kazneno pravo ili opće kazneno pravo, jer se u odredbi čl. 111. st. 1. ZSM ne navodi da će se na mlađeg počinitelja kaznenog djela kad se na njega primjenjuje maloljetničko kazneno pravo, smisleno primijeniti odredba čl. 73. ZSM.

Protivno odredbi čl. 102. st. 1. ZKP, pritvor protiv mlađeg punoljetnog počinitelja kaznenog djela uvijek je fakultativan, a ne, dakle, obvezan, kako je to regulirano u odredbi čl. 102. st. 1. ZKP. Naime, prema pravnom shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske (II Kž 156/98.) pritvor nije obvezan u smislu čl. 102. st. 1. ZKP/97, ni onda kad se postupak vodi protiv mlađeg punoljetnika zbog kaznenog djela za koje je u zakonu propisana kazna dugotrajnog zakona, jer se ona, na temelju čl. 53. st. 4. Kaznenog zakona, ne može izreći mlađem punoljetniku.

Ovo pravno shvaćanje može se podvrći ozbiljnoj kritici, jer se ovdje ne radi o izricanju kazne, već kazna služi samo tome da označi težinu djela kod kojega je pritvor obvezatan bez obzira kakva se kazna u konkretnom slučaju može izreći.

Ovdje smo ukratko analizirali samo neke odredbe Zakona o sudovima za mladež glede mlađih punoljetnih počinitelja kaznenih djela na koje, smatramo, treba skrenuti pažnju zato da im se u raspravi posveti posebna pozornost, jer neke traže i zauzimanje pravnih shvaćanja u sudskoj praksi.